

BBABAC – Bacheloroppgave VÅR 2023

Ungdoms- og fritidsklubb som forebyggende for psykisk uhelse

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultetet
Bachelor i Barnevern

Universitetet i Stavanger/VÅR 2023

Kandidatnummer: 6011

Antall ord: 9978

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for tema.....	3
1.2 Presentasjon av problemstilling.....	4
1.3 Begrepsavklaringer.....	4
1.3.1 Fritid.....	5
1.3.2 Selvbilde og egenverd.....	5
1.3.3 Klubbungdommen.....	5
1.3.4 Utsatt ungdom.....	5
2.0 Teori	6
2.1 Ungdomskulturen som ledet til oppstart av klubbvirksomheten i Norge.....	6
2.2 Målgruppen for fritidsklubbene.....	7
2.3 Medvirkning.....	7
2.3.1 Medvirkning som metode.....	8
2.3.2. Relasjon og relasjonskompetanse.....	9
2.3.3 Ressurs.....	10
2.3.4 Relevans.....	10
2.4 Psykisk uhelse hos ungdommen i dag.....	11
3.0 Metode	12
3.1 Datainnsamling.....	12
3.1.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.....	13
4.0 Funn	15
4.1 Presentasjon av forskningsartiklene.....	15
4.1.1 Artikkel 1.....	17
4.1.2 Artikkel 2.....	18
4.1.3 Artikkel 3.....	18
4.2. Analyse og presentasjon av funn.....	19
4.2.1 Fritidsklubber som forebyggende arena.....	20
4.2.2 Sosialt arbeid og ungdomspedagogikk.....	20

4.2.3 Psykisk helse.....	20
4.2.4 Ungdoms deltakelse som ressurs.....	21
5.0 Diskusjon	21
5.1 Medvirkning som indikator til salutogenese.....	21
5.2 Forebygging	24
5.2.1 Kompetente jevnaldrende	24
5.2.2 Pedagogisk faglighet på klubben.....	25
5.3 kritikk av ungdoms- og fritidsklubbene.....	27
5.4 Egen forforståelse og selvkritikk	28
6.0 Avslutning	29
7.0 Litteraturliste	30

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn for tema

Ungdomstiden betyr forskjellig fra person til person, det er en periode i livet alle må gå gjennom og den kan for mange oppleves som svært turbulent. Det stilles krav fra skole, foreldre, venner, og ikke minst stiller man oftest høyest krav til seg selv. I dagens samfunn styres mye av ungdommers liv og kommunikasjon via sosiale medier, likevel kan man se mye ensomhet og andre psykiske belastninger blant ungdommer, noe som håndteres ulikt fra ungdom til ungdom. Fritids- og ungdomsklubber vises å være fysisk sosiale møteplasser basert på ungdommers eget ønske om å delta og treffe andre. Dette vil si at det er en arena uten forventninger hvor ungdommene selv kan bestemme over egen fritid (Jacobsen, 2000, s. 35). Dette skiller seg fra andre mer strukturerte fritidstilbud hvor det stilles krav og forventninger til prestasjoner fra ledere, foreldre, eller trenere (m.m). Ungdommene selv forteller at fritids- og ungdomsklubbene er et sted hvor de kan være sosiale og møte på både gamle og nye venner, et sted de drar av eget ønske fremfor f.eks. foreldres (ibid). For mange er dette en unik sjanse til fysisk sosial omgang og trening.

Jeg drar min interesse for slike fritidstilbud fra erfaringen min i praksis hvor jeg ble plassert på et helge- og ferietilbud for unge pårørende. Jeg tok med meg mye lærdom fra praksis og fikk sett hvor viktig et slikt tilbud hadde for barna og ungdommene på nært hold. Interessen min utviklet seg til klubbvirksomheten da jeg i dag jobber på en ungdomsklubb hvor jeg hver uke ser hvor stor betydning klubben har for ungdommene. Jeg får se hvordan klubben fremmer mestring, deltakelse og engasjement i ungdommene.

I denne oppgaven ønsker jeg på bakgrunn av dette å utforske klubbvirksomhetens formål og betydning for ungdommene som deltar, og hvorvidt klubben enda fungerer som en forebyggende arena. Ved å foreta denne forskningen ønsker jeg en bredere forståelse av fritids- og ungdomsklubber sin fungering og effekt på ungdommene i dag, og se dette i sammenheng med forebygging av ungdomsproblemattikk.

1.2 Presentasjon av problemstilling

Fritidstilbud for ungdom skal fungere som en trygg arena for sosialisering, og i all hovedsak være forebyggende. Denne forebyggingen fungerer slik at vi ønsker ungdommen skal tilbringe sin fritid i trygge og stabile rammer, med trygge og helst faglig kompetente voksne rundt. I det barnevernsfaglige arbeidet er det alltid ønskelig å fremme god helse, mestring og deltakelse hos de unge. Jeg ønsker å finne ut om fritidsklubbene fungerer som en relevant arena for nettopp dette, på bakgrunn av dette har jeg valgt å formulere problemstillingen min slik:

«Hvordan kan ungdoms- og fritidsklubber være en forebyggende arena for psykisk uhelse hos ungdom?»

1.3 Begrepsavklaringer

I dette kapitlet kommer jeg til å ta for meg diverse begreper som kommer til å gå igjen i denne teksten da de er svært relevante når jeg skal belyse min problemstilling.

1.3.1 Fritid

De fleste hverdag kan man si deles inn i to kategorier, en produktiv del og en ikke-produktiv del. Den produktive delen vil da være skole, jobb og andre forpliktelser, mens den ikke-produktive delen er den frie delen som går til å nyte livets goder (Säfvenbom, 2005, s. 18). For barn og ungdom vil de som oftest ha skolehverdagen og evt. andre oppgaver i hjemmet, men det er tiden utenfor dette som er den frie tiden. Det er her man kan tilbringe tid med venner, gå på fritidsaktiviteter eller ungdomsklubber, eller bare slappe av.

1.3.2 Selvbilde og egenverd

Selvbilde består av ens egne forestillinger og forventninger til seg selv, det kan kalles et styringssystem da disse forestillingene og forventningene videre styrer hvordan man oppfatter og tolker hendelser (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 71). Egenverd er den følelsesmessige reaksjonen på det bildet vi har skapt av en selv, dersom selvbilde er positivt vil vi kunne føle på stolthet og trygghet. Dersom selvbildet vårt er negativt vil vi gjerne heller kjenne på følelser som utrygghet, selvforakt og avsky (ibid). Disse begrepene er svært relevante i forbindelse med utsatt ungdom da disse kan knyttes opp til egne mestringserfaringer og kompetanse. Ungdom som kommer fra en barndom med et godt utviklingsmiljø, vil gjerne ha bedre selvbilde da de kanskje har møtt på flere mestringserfaringer enn en ungdom fra et dårlig utviklingsmiljø.

1.3.3 Klubbungdommen

Ungdommene som går på klubb, kan være i flere forskjellige aldre basert på den spesifikke klubben. Tradisjonelt sett er klubbungdommen fra ungdomsskolen og opp til videregående, altså 14 og opp til 18 år. I tillegg til disse er det også flere klubber som har et utvidet tilbud, en såkalt junior klubb, dette er da barn fra alderen av 10 år opp til 14 år (Jacobsen, 2000, s. 12). Det blir et stort spekter å diskutere rundt ungdom i de nevnte aldersgruppene, da det er store forskjeller på en 10-åring og en på 18 år. Når det snakkes om ungdom i denne oppgaven vil det derfor være unge i alderen 13-18 år.

1.3.4 Utsatt ungdom

Begrepet utsatt ungdom, eller «*drop-out*» ungdom, kan defineres som ungdom som er i risiko for å falle ut fra samfunnet, eller allerede har falt ut. Det er minoritetsungdom, unge

sosialhjelpsmottakere, og ungdom som er i ferd med å utvikle kriminell atferd eller å eksperimentere med rusmidler (NAV, 2016). I denne oppgaven ønskes det også å se på utsatt ungdom som ungdom som sliter psykisk eller som på andre måter er vanskeligstilte.

2.0 Teori

I denne teoretiske delen skal jeg ta for meg faglig kunnskap som jeg mener er relevant og best mulig kan belyse problemstillingen. Jeg vil herunder presentere historikk om hvordan fritidsklubber og ungdomskultur / bakgrunnen for opprettelse av klubber da dette er relevant i forståelsen av nettopp hvem som går på klubb. Jeg vil også presentere teori som illustrerer fritidsklubbenes betydning for utsatt ungdom.

2.1 Ungdomskulturen som ledet til oppstart av klubbvirksomheten i Norge

Fritidsklubb for ungdom ble først et begrep i Danmark i 1940-årene, men selve klubbvirksomheten startet lenge før, i Norge derimot hadde vi enda ikke opprettet et slikt tilbud i starten av 1950-årene. Etter krigen, med fremveksten av velferdssamfunnet, så man at kravet til utdanning ga den norske ungdom en uproduktiv rolle i samfunnet. Konfirmasjonen som et ritual for overgangen til voksent liv mistet denne funksjonen, det ble mindre vanlig å skaffe seg jobb og stifte familie som ung, og de sterkere kravene som ble satt til utdanningen av ungdom førte til en forlenget periode uten det voksne ansvar. Fritiden ble med dette den nye arenaen hvor ungdom fikk realisere seg selv, og tilhørigheten til sine jevnaldrende ble viktigere og viktigere. Det vokste seg her frem et nytt begrep, nettopp ungdomskultur (Jacobsen, 2000, s. 19).

Denne fremveksten av ungdomskulturen skapte mye bekymring blant voksne da denne nye ungdomsidentiteten var så opprørsk at det svekket autoritetsforholdet mellom generasjonene. Det ble med dette et generasjonsopprør i Norge, og med dette opprøret begynte ungdommene å utfordre systemet og loven mer og mer. Det ble i 1950 nedsatt en komité for å bekjempe denne ungdomskriminaliteten, i mye om og men kom ideen om å starte fritidsklubb til, vår første norske fritidsklubb ble åpnet i 1953 i Oslo (Jacobsen, 2000, s. 19–20). Tilbudet om ungdomsklubb startet altså som et forebyggende tiltak for den voksende ungdomskriminaliteten i etterkrigstiden, og har vokst seg større og viktigere med årene.

2.2 Målgruppen for fritidsklubbene

Som tidligere nevnt ble fritidsklubbene startet som en forebyggende virksomhet av ungdomskriminaliteten, klubbene var da gjerne eksplisitt mer rettet mot utsatt ungdom for å forebygge gjengmiljø og rusproblematikk (Helland & Øia, 2000, s. 190–192). I dag er fritidsklubber en åpen arena for alle ungdommer som ønsker å komme (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017).

En spesielt viktig målgruppe er jo de ungdommene som av ulike grunner ikke er med i andre fritidstilbud, som fotball, korps, dans etc. Dette kan være ungdom fra lavere sosioøkonomisk status som gjerne ikke har råd til å delta i disse fritidsaktivitetene, eller ungdom som har svakere familierelasjoner i hjemmet og trenger en plass å rømme til, etc. Ulikt fra fritidsaktiviteter er ungdomsklubben ment for å være en arena hvor forventninger og krav til å være god nok ikke lengre skal være i fokus. Det er ungdommene og deres fritid og frihet som skal være i fokus (Jacobsen, 2000, s. 25). Her er det ungdommenes medbestemmelse som er i fokus, ikke forventninger og krav fra foreldre eller skole. Ungdommene skal være aktører i eget liv og deres fritid skal være en tid hvor de får pause fra disse forventningene.

2.3 Medvirkning

Prinsippet om brukermedvirkning er et av de overordnede prinsippene i arbeid med barn og ungdom, og kan hjemles i lov jf. Lov om barnevern (barnevernsloven) 17.juni 2022 §1-4 om barnets rett til medvirkning. Her sies det at alle barn som er i stand til å danne seg egne tanker og meninger skal ha en medbestemmelsesrett i alle forhold som angår barnet. Barnet skal kunne lyttes til og ha en reell påvirkningskraft i samsvar med modenhet og alder.

Deltakelse og medvirkning gjør ungdommene til en del av noe, ofte en del av en felles kontekst sammen med andre ungdommer. Gjennom deltakelse lærer ungdommene å forholde seg til de kravene og forventningene samfunnet stiller (Helland & Øia, 2000, s. 12). Dette kan videre føre til tilhørighet, relasjonsbygging og tilknytning gjennom jevnaldrende venner og trygge voksne. Deltakelse i en frivillig setting som i en fritidsklubb gjør også at ungdommene selv får være med på denne deltakelsesprosessen på en slik måte at de selv kan melde seg inn og ut slik de selv ønsker og føler seg komfortable med. Det handler om evne til å forstå språk og koder i det voksne samfunnet (ibid). Barnets rett til medvirkning er en gjennomgående rettighet som barna har i alle situasjoner, hendelser og handlinger som omfatter barnet (Lillevik & Landmark, 2020, s. 45). Medvirkning har ikke som poeng at barnet til enhver tid

skal bestemme, men at det skal legges til rette for at barnet kan ytre seg og være aktivt deltakende i eget liv (Lillevik & Landmark, 2020, s. 47).

Deltakelse i en form for aktivitet eller spill, kan også videre lede til mestringsfølelse og salutogenese. Begrepet mestring er et nøkkelbegrep i drøfting rundt forebygging for utsatte barn og ungdom da det er en stor kilde til bedre selvbygge og videre den menneskelige utviklingen til ungdommen. Mestring hører til i *den salutogene modell*, det dreier seg om salutogenese som betyr «*det som skaper sunnhet*». Dette kommer fra latinsk hvor *salus* betyr helse, og *genesis* betyr opprinnelse. Denne modellen ble først introdusert av Aaron Antonovsky, som mente at man istedenfor å fokusere på det som skaper sykdom (patogenese), burde fokusere på det som fremmer sunnhet og god helse (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 69). Mestring går ut på å anvende og beherske relevante personlige egenskaper og ressurser i en gitt situasjon (ibid).

2.3.1 Medvirkning som metode

Medvirkningsmetodikken er en metode som bygger seg på barnevernets prinsipp om medvirkning. Denne metodikken bruker medvirkningsprinsippet som metode i arbeid med ungdom (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017). Metoden bygger seg på 3 byggesteiner som forutsetning til godt medvirkningsarbeid: relasjon, ressurs og relevans. Relasjon som et verktøy for å tilrettelegge for at ungdommen føler seg sett og inkludert. Relevans som ved hjelp av ungdomsmedvirkning skal skape relevante og attraktive tilbud på klubben. Ressurs om hva det vil si å være god på å danne relasjoner og være miljøbygger, slik at man arbeider metodisk med ungdomsmedvirkning for å dyrke frem unge ressurser (ibid).

Vi kan tydelig se hvordan begrepene relasjon, ressurs og relevans går hånd-i-hånd for god ungdomsmedvirkning. Målet med en slik metode er at de voksne skal i samspill med ungdommene drive klubben på best mulig måte (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017). Det er en metode som systematisk og aktivt jobber med barnevernets fundamentale prinsipp om barn og unges rett til medvirkning, i klubbvirksomheten. De tre «*R'ene*» i medvirkningsmetodikken representerer hver for seg viktige fokusområder for å utøve denne metoden best. Ved bruk av denne metodikken ønsker jeg i drøftedelen å argumentere og drøfte rundt hvordan dette kan bidra til å gjøre klubben til den forebyggende arenaen den er ment til å være.

2.3.2. Relasjon og relasjonskompetanse

Relasjonskompetanse er et begrep som ofte blir brukt i barnevernsarbeid da det er byggesteinen til godt ungdomsarbeid. For å presentere relasjon som teoretisk grunnlag for å belyse problemstillingen, er det viktig å også få med den barnevernsfaglige kunnskapen om relasjonskompetanse. Relasjonskompetanse er kompetansen til å kjenne seg selv, forstå den andre, og forstå samspillet med den andre (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 11). For fagpersonen handler dette om det å kunne gå inn i relasjoner og legge til rette for god kommunikasjon og godt samspill, dette forutsetter at man møter klienten som et subjekt, viser respekt og ivaretar deres integritet og medbestemmelse (ibid).

Relasjonens betydning handler mye om kommunikasjon, har man en god relasjon til noen opplever man ofte kritiske kommentarer som konstruktive og blir bedre tatt imot. Dersom man ikke har en god relasjon til noen kan den samme kritikken bli oppfattet som avvisning (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 178). Dette handler om å komme i en slik posisjon at klienten tar imot hjelpen som den omsorgen den er ment til å være, fremfor å mistolke den som negative. Relasjon danner er bånd mellom klient og terapeut som plasserer terapeuten i best mulig posisjon for å gi klienten den hjelpen som trengs. Kvaliteten på relasjonen kan være avgjørende på hvorvidt relasjonen fremmer mestring, vekst, utvikling og bedre funksjon hos klienten eller ikke (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 19).

Ungdom og Fritid sin rapport om medvirkningsmetodikk forklarer ungdomsmedvirkning som et effektivt verktøy i relasjonsbyggingen (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017). De forklarer også hvordan aktivitet igjen er bra for relasjonsbygging, her blir det en slags *domino-effekt* hvor det ene fører til bedring av det andre. Aktivitet fører til relasjonsbygging, relasjonsbygging fører videre til ungdomsmedvirkning, som hvis man drar det videre kan føre til forebyggende arbeid i klubbkontekst.

Relasjonsarbeid i klubb er ikke bare å bygge relasjon mellom miljøarbeider og ungdom, men også mellom ungdom og ungdom, denne metoden kan kalles ung-til-ung. I klubbarbeid er det som sagt ønskelig med en trygg atmosfære slik at ungdom opplever klubben som et fristed. Da er det også viktig at ungdommen bygger relasjoner med de andre som kommer til klubben, slik at dette blir en hyggelig og trygg møteplass. Med disse relasjonene som dannes er jo

målet videre at dette skal hjelpe medvirkning blant ungdommene, slik at klubben blir et fristed for ungdom, av ungdom. Ungdommene selv vet best hva som er relevant, og hva de ønsker av tilbud på klubben. Med dette er det viktig med ungdomsmedvirkning for at klubben skal nå sitt fulle potensiale, og for å nå målet om et møtested for ungdommene.

2.3.3 Ressurs

Den største ressursen vi har i klubbarbeidet vårt er ungdommene, denne ressursen trer i kraft gjennom sin personlighet, hva de kan, og hva de har interesse. Hvordan ungdommene bidrar som en ressurs i klubben handler hovedsakelig om hvordan miljøarbeiderne/ungdomsarbeiderne i klubben lar ungdommene slippe til (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017). Dette krever at miljøarbeiderne er oppmerksomme og igjen god relasjon til ungdommene. For at ungdommene skal føle seg komfortable med å bli brukt som en ressurs er det viktig med god relasjon til miljøarbeiderne, dette er for at de skal oppleve det trygt nok til å dele sine egenskaper. For at vi skal kunne bruke ungdommene som en ressurs er det viktig at vi slipper dem til og gir dem reelle ansvarsoppgaver, slik gir man rom for medvirkning og deltakelse. Ressurs er altså myndiggjøringen av ungdommene, det handler om hvordan vi som jobber på klubb kan gjennom ungdomsmedvirkning gi ungdommene en egen stemme og bidragende kraft i klubbvirksomheten (ibid). Den går ut på å ta bruk av hver enkelt ungdoms personlige egenskaper for å styrke medvirkning og deltakelse. Ved å gi ungdommene en arena hvor de føler seg nyttige og får brukt sine egenskaper, kan det argumenteres for at dette også bidrar til mestring og forsterket selvbilde.

2.3.4 Relevans

Relevans handler om å gjøre klubben til en relevant arena hvor ungdommene ønsker å tilbringe sin fritid på. For å oppnå relevans på ungdomsklubbene er det viktig at miljøarbeiderne er omstillingsdyktige, og oppmerksomme på hvor ungdommenes interesser ligger gjennom tiden. Den som vet best hva som er relevant blant de unge er naturligvis ungdommene selv (*Ungdom og fritids medvirkningshåndbok*, 2017). Relevans handler ikke bare om hva som er relevant i samfunnet, men hva som er relevant i ungdomsmiljøet. Med ungdommene som ressurs og relasjonsbygging mellom miljøarbeiderne og ungdommene, kommer vi i en posisjon for relevans i klubbvirksomheten.

2.4 Psykisk uhelse hos ungdommen i dag

Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) av januar 2012 har som formål etter §1 å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder skal loven fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold, og forebygge både somatisk og psykisk skade, sykdom eller lidelse. Herunder er det delen om å fremme helse og trivsel, og forebygge psykisk skade, sykdom eller lidelse som er spesielt interessant for denne oppgaven. Ungdom og fritids (2021) klubbkampanje tar for seg nettopp dette med psykisk helse blant ungdom. Her får de frem hvordan psykisk helse er den største hjertesaken blant ungdommer i alderen fra 15-25 år.

For å sette oss inn i en dypere forståelse av den psykiske uhelsen hos ungdommen i dag, er det viktig å forstå nettopp hva den psykiske helsen innebærer. Psykisk helse handler om hvordan man har det med seg selv, det er tanker og følelser som påvirker oss gjennom hverdagen og i møte med andre (Ungdom & fritid, 2021). God psykisk helse dreier seg om at man har det godt med seg selv, man opplever tilhørighet og en mening i livet. Man er sterke og robuste nok til å håndtere livets utfordringer og forpliktelser, selv om hvor godt man håndterer disse kan variere. For å fremme god psykisk helse er det syv rettigheter som må innfris, 1. mestring, 2. deltakelse og involvering, 3. mening i livet, 4. tilhørighet, 5. fellesskap, 6. trygghet, og 7. identitet og selvrespekt (ibid).

Folkehelseinstituttet skildrer mellom psykiske plager og psykiske lidelser, hvor plager beskriver følelser som for eksempel uro, engstelse og nedstemthet som i ulik grad kan oppleves belastende uten at det karakteriseres som en lidelse. En lidelse forklares som når belastningen blir så stor at den blir varig over en lengre periode (Bang et al., 2023).

Det vises til norske studier hvor det kommer frem at hele 7% av barn og unge i alderen 4-14 og ca. 13% under alderen 18 år har en psykisk lidelse. De siste 10 årene har andelen barn og unge som er blitt diagnostisert med en psykisk lidelse økt, særlig for jenter og kvinner i alderen 12-24 år (Bang et al., 2023). Flere undersøkelser har kartlagt flere ungdommer og voksne med selvrappporterte psykiske plager over tid (ibid).

3.0 Metode

Dalland (2012) forklarer metoden som det som forteller oss hvordan man skal gå frem for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap (s.111). Prosessen av å velge metode går ut på å velge en slik metode som best kan belyse en problemstilling. Metodedelen baserer seg på hvordan innsamlingen av data er blitt gjort på, hvordan den er kategorisert, analysert og tolket.

Vanlige metoder å bruke i forskning er kvalitativ og kvantitativ metode. Kvantitativ metode har en fordel ved at den utgir data i form av tall og målbare enheter, hvor kvalitativ metode fanger opp meninger og opplevelser som ikke kan festes i tall (Dalland, 2012, s. 112). Metode er som sagt fremgangsmåten, ved bruk av metode utfordres vi til å forklare og redegjøre veien til målet.

Jeg har valgt å belyse problemstillingen min ved å gjøre en litteraturstudie. Materiale i en litteraturstudie er kunnskap som allerede eksisterer, forfatternes empiriske funn, som jeg videre skal systematisere. Jeg foretar med dette ingen ny studie eller kunnskap, men søker, samler, vurderer og sammenfatter den allerede eksisterende kunnskapen hvor jeg videre kan komme med nye erkjennelser (Støren, 2013, s. 16–17). Litteraturstudie som metode studerer altså empirien av artikkelforfatterne, og systematiserer denne kunnskapen (Støren, 2013, s. 16–17). Jeg skal analysere de valgte forskningsartiklene og videre bruke denne kunnskapen i drøfting av min problemstilling.

I metodekapittelet brukes det relevante databaser til å søke opp vitenskapelige og fagfelleverderte artikler som videre skal gi oss funn som kan belyse problemstillingen. Dette er altså en systematisk fremgangsmåte for å frembringe kunnskap eller etterprøve påstander, hvor de empiriske funnene skal vurderes med et kritisk blikk (Støren, 2013, s. 37–39).

3.1 Datainnsamling

Jeg utførte mine søk gjennom databasen «Oria» den 25.januar 2023 til 10.februar 2023. Her utførtes det systematiske søk for å finne frem til vitenskapelige og fagfelleverderte artikler og tidsskrifter på alle språk gjennom «enkelt søk» og «avansert søk».

Jeg startet datainnsamlingen i første omgang for å få overblikk, og gjennomførte bevisste valg i søkene mine for å finne data om mitt valgte tema. De første ordene jeg valgte å bruke i mine søk var «ungdom OG fritid» uten avgrensinger, da fikk jeg opp 725 treff med både artikler, tidsskrifter og bøker (m.m.).

Søkeordene jeg brukte for å endelig komme frem til mine valgte artikler var «ungdomsklubb», «fritidsklubb», «youth clubs» og «Norway». Jeg brukte også inklusjons- og eksklusjonskriterier for å avgrense søkene mine slik at det ble enklere å finne og samle inn relevante artikler.

3.1.1 Inklusjons- og eksklusjonskriterier

I inklusjons- og eksklusjonskriteria delen handler det om hvilke krav jeg har valgt til litteraturen i artiklene jeg innhenter. Dette snevrer inn og avgrenser søkene mine, slik at jeg enklere kan systematisere dem (Støren, 2013, s. 37). Inklusjonskriterier er de kriteriene man stiller seg til hvilket språk man ønsker å få søkene sine på, publikasjonstype, publikasjons år, etc. Eksklusjonskriterier er de kriteriene man ønsker å utelate i søketreffene, dette kan være f.eks. oversiktsartikler. En litteraturstudie består hovedsakelig av originalartikler, og foretrukket primærkilder (Støren, 2013, s. 38).

For å finne frem til de artiklene jeg fant benyttet jeg meg først av et «avansert søk», hvor jeg brukte søkeordene «ungdomsklubb» ELLER «fritidsklubb». Avgrensingene jeg satte inn i søket mitt var at jeg kun ønsket materialtypen *artikler*, de siste 5 årene, i det norske fagbiblioteket. Jeg lot det komme treff på alle språk her i første omgang. Dette søket gav meg 12 treff, hvor jeg plukket meg ut de 2 jeg følte kunne belyse min problemstilling best ved å lese på overskriftene og sammendrag.

Etterpå prøvde jeg å inkludere enda et søkeord, denne gangen et søkeord på engelsk for å se om jeg fikk opp litt flere treff, dette ordet var «ELLER youth clubs». Da dette søket gav over 4000 treff måtte jeg snevre det inn mer, jeg endret søkeordet til «youth club*», med inkluderingen av dette tegnet (*) forstår Oriat at det var youth club sammensatt jeg ønsket resultater på fremfor de to ordene hver for seg. Dette søket gav meg 1738 treff i det norske fagbibliotek. Dette var med at jeg kun ønsket fagfelleverderte artikler fra senest 2017. Til slutt la jeg til søkeordet «OG Norway» da jeg ønsker å basere funnene mine hovedsakelig på norsk

og skandinavisk ungdom. Dette tok søketreffene ned til 43 artikler, hvor jeg leste gjennom overskrifter og sammendrag for å finne frem til de artiklene jeg har valgt til å best belyse min problemstilling.

Da flere av artiklene som dukket opp i søkeresultatet mitt var mer rettet mot fritidsaktivitet som fotball, eller annen sport, og noen var rettet inn spesifikt for ungdom med nedsatt fysisk funksjon, var det en enkel prosess å utelukke disse artiklene. Jeg endte opp med de to artiklene som også dukket opp tidlig i søkeprosessen med søkeordene «Ungdomsklubb ELLER fritidsklubb», og en siste artikkel. Jeg har valgt å i tillegg presentere datainnsamlingen i tabell 1 for å vise en bedre oversikt over søkeprosessen.

Oversiktstabell 1:

Database:	Søkeord:	Avgrensninger:	Antall treff:	Utvalgte artikler:
Oria	Fritid OG ungdom	Ingen	725	0
Oria	Ungdomsklubb ELLER fritidsklubb	Eksklusjonskriterier: kun artikler, artikler utgitt før 2017 Inklusjonskriterier: alle språk	12	2
Oria	Ungdomsklubb ELLER fritidsklubb ELLER youth clubs	Eksklusjonskriterier: kun artikler, artikler utgitt før 2017 Inklusjonskriterier: alle språk	4224	0
Oria	Ungdomsklubb ELLER fritidsklubb ELLER youth	Eksklusjonskriterier: kun <u>fagfelle</u> vurderte artikler, artikler utgitt før 2017	1738	0

	club*	Inklusjonskriterier: alle språk, tegnet «*»		
Oria	Ungdomsklubb ELLER fritidsklubb ELLER youth club* OG Norway	Eksklusjonskriterier: kun <u>fagfelle</u> vurderte artikler, artikler utgitt før 2017 Inklusjonskriterier: alle språk, tegnet «*»	43	3

Søkene resulterte til slutt i disse forskningsartiklene:

1. Nødvendigheden af en teoretisk referanceramme for ungdomspædagogisk faglighed (Christoffer Schultz, 2022).
2. Coceptualizing Well-being in Youth: The Potential of Youth Clubs (Ingunn Marie Eriksen & Idunn Seland, 2021).
3. Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? (Idunn Seland & Patrick Lie Andersen, 2020).

4.0 Funn

I dette kapittelet skal jeg presentere forskningsartiklene jeg har valgt, hvilke funn og resultater disse har gitt meg, og hvorfor jeg valgte akkurat disse artiklene.

4.1 Presentasjon av forskningsartiklene

De valgte artiklene blir her brukt til å belyse min problemstilling da det var disse som jeg opplevde tok best for seg det jeg ønsker å forske på i denne oppgaven. Min påstand er at fritids- og ungdomsklubber også i dag kan fungere som et forebyggende tiltak for utsatt ungdom. Artiklene jeg har valgt har gitt meg systematiserte funn som et grunnlag for å videre drøfte og diskutere denne påstanden.

For å presentere forskningsartiklene og funnene i disse, vises dette først i en litteraturmatrise. En slik tabell er nyttig for å systematisk sammenfatte de valgte forskningsartiklene, den viser

oss en oversikt over de viktigste elementene i hver artikkel (Grønseth & Jerpseth, 2019, s. 92–94). Deretter vil jeg gi et sammendrag av artiklene, med fokus på hvilke funn artiklene presenterer oss med.

Oversiktstabell 2: Litteraturnatrise av forskningsartiklene

(Her har jeg valgt å ekskludere søkeordene da jeg allerede har presentert hvilke databaser og søkeord jeg brukte for å komme frem til mine forskningsartikler i oversiktstabell 1)

Artikkel	Forfatter og årstall	Tittel	Formål	Metode	Sentrale temaer	Alde r
1	Christoffer Schultz, 2022 (vol.6)	«Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed»	Å oppnå en dypere forståelse av hvordan det profesjonelle pedagogiske arbeidet i danske ungdomsklubber gjør en forskjell i unges hverdag.	Kvalitativ metode med deltaker-observasjon og semistrukturert intervju	Ungdomspedagogikk, ungdomsliv, fritidspedagogikk, ungdomsklubb og ungdomspedagogisk faglighet	13-18
2	Ingunn Marie Eriksen & Idunn Seland, 2021	“Conceptualizing Well-being in Youth: The Potential of Youth Clubs”	Å identifisere potensialet til ungdomsklubber, hvordan de kan bidra til en bedre fysisk og psykisk helse hos ungdom, med fokus på utsatte/sårbare ungdom.	Kvalitativ metode med individuelle intervju og gruppeintervju	Ungdomsklubb, velvære, psykisk helse, ungdomsarbeidere, sosialt arbeid, relasjoner blant jevnaldrende	14-20 & 35-50
3	Idunn Seland & Patrick Lie Andersen, 2020	«Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og	Å undersøke kjennetegn ved den norske klubbungdommen. Hva øker og va	Kvantitativ undersøkelse	Ungdomsklubb, fritid, forebygging	13-19

		<i>ungdomshus?»</i>	minsker sannsynligheten for at en ungdom tar fritidsklubbene i bruk?			
--	--	---------------------	--	--	--	--

4.1.1 Artikkel 1

«Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed» av Christoffer Schultz (2022).

Sammendrag:

Den første artikkelen som presenteres i oversiktstabellen er en dansk artikkel som forsker på nødvendigheten av den ungdomspedagogiske fagligheten i danske ungdomsklubber. Artikkelen utforsker ungdomsklubbens betydning for unges trivsel, utvikling og læring, samt problematiserer mangelen på denne ungdomspedagogiske fagligheten i klubb sammenheng. Problemstillingen artikkelen forsker på er «*Hvordan kan kritisk psykologi og kulturhistorisk virksomhetsteori danne et teoretisk fundament for å utforske den ungdomspedagogiske fagligheten i ungdomsklubber?*».

Metode:

Artikkelen har brukt kvalitativ metode med deltakerobservasjon og semistrukturert intervju, artikkelen følger IMRaD-strukturen.

Funn:

Artikkelen får frem hvordan ungdomspedagogikken i dansk forskning er underrepresentert, og hvordan de ungdomsproblemene den er med på å løse får derfor også lite anerkjennelse. Den setter kulturhistorisk virksomhetsteori og kritisk psykologisk tenkning som den teoretiske referanserammen for ungdomspedagogikken. Denne teoretiske referanserammen plasserer ungdommen i sentrum for det pedagogiske arbeidet med klubbungdom, det tar utgangspunkt i ungdomstiden som en særskilt periode i livet og prøver å forstå kompleksiteten bak denne perioden for å bidra positivt i denne tiden av menneskers liv.

4.1.2 Artikkel 2

«*Conceptualizing Well-being in Youth: The Potential of Youth Clubs*» av Ingunn Marie Eriksen og Idunn Seland (2020).

Sammendrag:

Den neste artikkelen som er valgt for å belyse problemstillingen i denne oppgaven identifiserer de hovedelementene som fremmer velvære blant utsatte ungdom i fritidsklubber. Lignende som i artikkel 1, viser også denne artikkelen til et rammeverk som forutsetning for velvære hos ungdom gjennom å ha en trygg plass å tilbringe sin fritid på hvor de kan utvikle gode relasjoner, være kreative, og blomstre uten forventingene av å oppfylle samfunnsmessige krav og normer. Artikkelen gir oss et innblikk i forhistorien til ungdomsklubbens opphav for å videre forklare oss hva klubbvirksomheten er blitt til i dag, fra hovedfokus på forebygging av ungdomskriminalitet til forebygging av psykisk uhelse.

Metode:

Kvalitativ metode med både individuelle- og gruppeintervju, artikkelen følger IMRaD-strukturen.

Funn:

Artikkelen konkluderer med at grunnet utviklingen av dagens ungdomsutfordringer med psykisk uhelse slik som depresjon, angst og selvskading, vokser behovet for en fri arena hvor ungdommene kan ta et pust i bakken og få pause fra kompleksiteten av å være ungdom i dag. Studien har kommet med funn om at muligheten til å ikke gjøre noen ting virker som å være en av klubbens hovedfunksjoner for velvære hos ungdommene, noe som oppleves radikalt i et samfunn hvor det å gjøre mest mulig er det som definerer oss som gode eller ikke. Klubben gir rom for å akseptere seg selv slik man er og ikke defineres av ens fortid, og det er ofte ungdom som gjerne har en fortid de ønsker å rømme fra eller en nåværende hjemmefront som ikke er til å skryte av. Disse ungdommene blir ofte gjengangere i klubben og har ekstra godt utbytte av det klubben tilbyr for å finne seg selv i trygge rammer.

4.1.3 Artikkel 3

«*Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus?*» av Idunn Seland og Patrick Lie Andersen (2020).

Sammendrag:

Siste valgte artikkel er i motsetning til de to andre artiklene mer rettet inn mot hvilke kjennetegn og trekk som utgjør den norske klubbungdommen. Det blir utført innsamling av statistisk data for å besvare forskjellige spørsmål som i hvilken grad disse kjennetegnene varierer i de ulike kommunene basert på størrelsen av kommunen, og hvilken sosioøkonomisk bakgrunn, sosiale relasjoner, fritidsmønster og evt. utfordrende atferd øker eller reduserer sannsynligheten for at ungdom kommer på fritidsklubbene i Norge.

Metode:

Kvantitativ data gjennom undersøkelser, artikkelen følger IMRaD-strukturen.

Funn:

Artikkelen konkluderer med at den forebyggende effekten til ungdomsklubber ofte blir tatt forgitt, fra den tradisjonelle hensikten til klubben om å forebygge ungdomskriminalitet har den nå også fungert som forebyggende for ensomhet og psykisk uhelse som de dagsrelevante ungdomsproblemene vi nå står ovenfor. Artikkelen viser oss gjennom den innsamlede kvantitative dataen at det kun er i mindre grad et skille mellom klubbungdommen og de som ikke benytter seg av klubbtilbudene. Vi kan se at på den ene siden består klubbungdommen av de med lavere sosioøkonomisk status, eller har andre utfordringer i livene sine, og på den andre har vi en stor andel av ungdom som også ellers driver på med andre fritidsaktiviteter. Slike fritidsaktiviteter som krever disiplin og struktur av ungdommen bidrar også som en demper på problematferd. Studien viser oss at ungdom som har svake vennerelasjoner er underrepresentert i klubbvirksomheten, noe som problematiseres da dette er en viktig målgruppe med tanke på å motvirke ensomhet og den psykiske uhelsen som rammer flere ungdommer i dag.

4.2. Analyse og presentasjon av funn

I dette kapittelet presenteres og analyseres funnene i forskningsartiklene, herunder systematiseres funnene gjennom de hovedtemaene artiklene har forsket på for å finne fellesnevnerne. Analyse delen av en forskning går ut på å fordype seg i det teksten dreier seg om og forteller, samt. tolke og forstå den. Man leser teksten flere ganger, koder og deler den opp for å forstå den bedre (Thidemann, 2019, s. 92). Slik kan det videre i diskusjonskapittelet drøftes og argumenteres for eller imot problemstillingen om hvordan fritidsklubber og ungdomshus kan fungere som forebyggende arena for utsatt ungdom. Dette gjøres ved å

systematisere temaene i underkapitler hvor det presenteres hvilke tema artiklene har til felles, og hva de sier om disse.

4.2.1 Fritidsklubber som forebyggende arena

Alle forskningsartiklene har tatt for seg i forskjellig grad fritids- og ungdomsklubbene som forebyggende arena. Det kommer frem gjennom deltakerobservasjoner, undersøkelser og intervju hvordan slik forebygging kommer frem. Det vises til hvordan klubbene blir et møtested for å møte gamle og nye venner, som fremmer trivsel og livskvalitet blant barn og unge (Seland & Andersen, 2020).

I artikkel 2 har Eriksen og Seland (2021) vist til et skifte i ungdomsproblematikken vi møter på i dagens samfunn, hvor det opprinnelige fokuset var å forebygge ungdomskriminalitet kan vi nå se en økning i problematikk innenfor psykisk uhelse blant barn og unge. Det diskuteres om hvordan denne økningen kan ses i sammenheng med et økende press rundt kropp og akademika (Eriksen & Seland, 2021).

Det legges til grunn om hvordan «kompetente jevnaldrende» kan fungere som normdannende for atferd, og dermed styrke den forebyggende effekten til ungdomsklubbene som et sosialt miljø kan ha på ungdommene.

4.2.2 Sosialt arbeid og ungdomspedagogikk

I artikkel 1 baserer studiet i hele artikkelen seg på ungdomspedagogisk faglighet og hvordan dette er en bærende faktor for fritids- og ungdomsklubbene (Schultz, 2022). Dette kan vi også se som et særlig tema i Seland og Andersen (2020) hvor det argumenteres for at de klubbansatte har stor betydning for det sosiale miljøet på klubbene, og at dersom de klubbansatte klarer å bygge opp et trygt, inkluderende og mestringsfremmende miljø på klubben vil dette bidra positivt for ungdommene som deltar (Seland & Andersen, 2020, s. 10).

4.2.3 Psykisk helse

Psykisk helse som tema tar for seg artiklenes funn i forbindelse med den økende problematikk av psykisk uhelse blant barn og unge. Dette blir også nevnt i kapittelet om forebygging da disse går litt hånd i hånd. Jeg har valgt å se på psykisk helse som et viktig

tema i analysen av artiklene da vi kan tydelig se at den forebyggende effekten klubben er ment til å ha, skal i dag ha gått mye over til å forebygge den økende psykiske uhelsen hos barn og unge (Eriksen & Seland, 2021, s. 176). Den aggressivt voksende ungdomsproblematikken vi står ovenfor i dag er dessverre den psykiske uhelsen blant barn og unge som opplever store mengder av stress og forventninger rundt både kroppsbilde og akademiske prestasjoner. Dette tar også Seland og Andersen (2020) for seg hvor det presenteres funn om at klubben kan være en arena for å oppleve sosial støtte og tilhørighet

4.2.4 Ungdoms deltakelse som ressurs

Shultz (2022) ser på ungdomslivet som en svært kompleks tid i menneskers liv, han ser på ungdomstiden i et helhetsperspektiv som åpner for en dypere forståelse av hvilke problemer og utfordringer dagens ungdom står ovenfor på en daglig basis (s.23). Det refereres til studier som viser at klubben har betydning for unges deltakelse, hvor dette fremmer sosiale, emosjonelle og akademiske trivsel og utvikling (Schultz, 2022, s. 21). Dette kan vi også se som et tema i Seland og Andersen (2020) hvor ungdommen ses på som ressurs i klubben fremfor en kilde til problemer (s.8). Vi ser her at mangelen på ungdomsdeltakelse tidligere fungerte som et hinder for inkludering (ibid).

5.0 Diskusjon

Jeg har nå analysert funnene i forskningsartiklene mine etter tema, og trukket ut viktige fellesnevner som skal brukes til å belyse min problemstilling: *Hvordan kan ungdoms- og fritidsklubber være en forebyggende arena for psykisk uhelse hos ungdom?*

Nå skal disse funnene ses på sammen med den teoretiske referanserammen jeg har presentert for å diskutere og drøfte problemstillingen. Funnene som her blir brukt er de som vil være av størst og best relevans i lys av forskningsspørsmålet om fritids-og ungdomsklubbene som forebyggende for den voksende psykiske uhelsen hos ungdom vi møter på i dag.

5.1 Medvirkning som indikator til salutogenese

I oppgavens teoretiske referanseramme har ungdommers medvirkning og deltakelse stått som svært viktig. For å drøfte hvorfor medvirkning og deltakelse er viktig i den salutogene modell er det viktig å dra inn klubben som en arena for mestring. I en verden hvor ungdommer ofte er

ufrivillig deltakende enten på skole, eller andre aktiviteter, kan det stilles spørsmål til hvor mye mestring ungdommene her kan føle på. Hvordan oppleves obligatorisk deltakelse i fotball dersom ballsport ikke er ens sterkeste side? Eller når en lærer ber en ungdom svare på et spørsmål ungdommen ikke kan svare på. Her kan man stille seg spørsmålet om dette vil fungere mestringsfremmende eller mestringshemmende. I en fritidsklubb har vi nå sett at det ikke stilles krav til ungdommers kunnskaper eller egenskaper, vi kan på denne måten se hvordan et slikt fristed hvor ungdommene selv bestemmer hva de deltar på, kan fremme mestring. Vi har i teoridelen også sett på mestring som del av den salutogene modell som fremmer helse.

I dag har ungdomsklubbene fått en svært viktig bekjempende jobb da ungdomsproblematikken ikke lenger er bestående eksplisitt av ungdomskriminalitet og rus, men en voksende problematikk av psykisk uhelse blant barn og unge (Eriksen & Seland, 2021). Det er i dagens samfunn flere og flere ungdommer som sliter med ensomhet, depresjon, angst og lignende, hvor klubben nå ønsker å være et sosialt fristed for å forebygge denne nye ungdomsproblematikken (Seland & Andersen, 2020, s. 9). Ved å danne et trygt fristed hvor ungdommene kan oppleve mestringsfølelse, kan dette i den salutogene modell fremme bedret psykisk helse (Bunkholdt & Kvaran, 2021, s. 69).

Som nevnt i presentasjon av funn viser Seland og Eriksen (2021) til hvordan denne fremveksten av psykisk uhelse kan ses i sammenheng med et økende press rundt kropp og prestasjoner på skolen (Eriksen & Seland, 2021). Kan man kanskje se dette også i sammenheng med økt fokus rundt sosiale medier hvor man redigerer kropp og utseende til å ligne et samfunnskonstruert ideal? Ved det økte fokuset man i dag ser på sosiale medier, kan man gjerne bedre forstå økningen i den psykiske uhelsen. Da ungdom før gikk mer ut i gatene og startet med kriminelle handlinger, snur lignende utagering i dag seg innover mot ungdommene selv. Slik blir klubben i dag sett på som forebyggende for psykisk uhelse da det er en møteplass for ungdom hvor de kan være sosiale og få emosjonell støtte, som kan forebygge ensomhet (Eriksen & Seland, 2021). Problemet her er at vi må finne en vei rundt dette med sosiale medier, slik det ser ut vil det bare vokse seg større og vi trenger bredere forskning på hvordan vi kan forebygge psykisk uhelse hos ungdom i lys av denne problemstillingen.

Seland og Andersen (2020) snakker om et perspektiv hvor fritidsklubbene blir omtalt som en arena for medvirkning, mestring og medbestemmelse, hvor ungdommen står som ressurs i klubbvirksomheten. I lys av den salutogene modell kan slike mestringsfremmende arenaer gjerne ses på som forebyggende for den psykiske uhelsen. På klubbene er det ikke forventninger om prestasjoner verken akademiske eller sportslige, musikalske, etc. Her er det fokus på ungdommenes trivsel og livskvalitet (Seland & Andersen, 2020, s. 9), og det gir rom for at de kan oppleve denne mestringsfølelsen i form av spill og aktivitet de selv velger å delta på. Det er ingen krav om deltakelse, men med gode og trygge klubbansatte skal alle ungdommer føle seg inkludert og sett (Seland & Andersen, 2020), og slik kan man også styrke ungdommers deltakelse i klubben. Man kan se på det slik at dersom ungdommene selv får velge hva de deltar på så velger de gjerne ofte noe de opplever mestring i. Slik vil dette øke deres deltakelse og mestring, og videre fungere godt i den *salutogene modell* som forebyggende for psykisk uhelse.

Lov om å bidra til en samfunnsutvikling som fremmer god fysisk og psykisk helse hjemles i folkehelseloven §1 om lovens formål. Loven skal sikre befolkningen om et folkehelsearbeid som fremmer god helse og trivsel, samt. gode sosiale og miljømessige forhold. På denne måten forebygger loven psykiske og somatiske plager, og kan knyttes direkte opp mot nettopp dette med fritidsklubbene som en forebyggende arena. Seland og Andersen (2020) anerkjenner ungdomsklubben som en arena for egen ungdomskultur, hvor det har skjedd en fremvekst av et ungdomspolitisk perspektiv. Her ser man ungdommen som ressurs fremfor et problem, hvor klubben ble omtalt som en arena som fremmer ungdoms medvirkning, medbestemmelse og mestring (s.8-9) Å se på ungdommene som ressurs har vi også sett på gjennom Ungdom og Fritid (2017) sin rapport om medvirkning og ungdom som ressurs. Her vises det at klubbene fungerer som en arena som fremmer mestring, som vi nå også har sett på i sammenheng med salutogenese.

Det vi nå har sett på er hvorvidt ungdommers medvirkning i klubbene bidrar og fremmer god helse blant ungdommene. Vi har sett på klubben som en arena som fremmer salutogenese, og kan se på dette i sammenheng til det forebyggende. Vi står i dag ovenfor et problem innenfor folkehelse med at ungdommers utagering stadig vokser innover mot seg selv. Da klubbens fokusområder er å bruke ungdommene som ressurs i klubbarbeidet, kan dette bidra til mestring og deltakelse som kan fungere fremmende for bedre psykisk helse blant de unge. På den andre siden vil dette avhenge av at klubbene jobber aktivt med å inkludere ungdommene

og bruker dem i klubbarbeidet. Vi kan med dette se på klubben som en arena for mestring og deltakelse dersom det blir gjort rom for at ungdommene faktisk blir brukt som ressurser. For dette er det svært viktig med godt klubbarbeid fra de ansattes side, og god ungdomspedagogisk faglighet fra de klubbansatte.

5.2 Forebygging

Det som skal ha komnt tydelig frem i oppgaven frem til nå, er forhistorien og formålet med klubbvirksomheten, nettopp å være en forebyggende arena. Det som gjorde at ungdomsklubbene først kom til Norge var for å forebygge den voksende ungdomskriminaliteten (Jacobsen, 2000, s. 19). Å gi ungdommene et fristed hvor de er aktører og ressurser for en virksomhet hvor de har en stemme, hvor det er ungdommene som står i fokus, var et forebyggende tiltak fra samfunnets side. Mine funn i fagartiklene viser til omstridt diskusjon om klubbene virkelig fungerer som forebyggende, eller om det også kan ha en negativ bivirkning dersom det blir et møtested hvor jevnaldrende normaliserer problematferd og ungdomskriminalitet (Seland & Andersen, 2020). Det vises derfor til viktigheten av et strukturert fristed, hvor klubben drives av kompetente voksne med ungdomspedagogisk faglighet. Dersom de klubbansatte klarer å skape et mestringsfremmende, inkluderende og ikke minst trygt miljø for ungdommene kan dette forebygge og sette en demper i den negative bivirkningen (Seland & Andersen, 2020).

5.2.1 Kompetente jevnaldrende

I Seland og Andersen legges det til grunn om hvordan *kompetente jevnaldrende* kan fungere som normdannende for atferd, og dermed styrke den forebyggende effekten til ungdomsklubbene som et sosialt miljø kan ha på ungdommene (Seland & Andersen, 2020, s. 11). *Kompetente jevnaldrende* forstås i denne sammenheng som jevnaldrende klubbungdom som også går på ulike fritidsaktiviteter hvor det kreves tydelige rammer for disiplin, oppmøte og struktur, ulikt fra de kravene klubben stiller (Seland & Andersen, 2020, s. 19). Artikkelen viser til tidligere studier rundt dette i svenske fritidsklubber hvor det var et fravær av slike kompetente jevnaldrende på fritidsklubbene, og at dette fraværet svekket klubbenes forebyggende hensikt (ibid). Dette mente forskerne av denne svenske studien gav det sosiale miljøet i ungdomsklubbene et opphav til ulik ungdomsproblematikk som rus og kriminalitet. Da dette var basert på en eldre studie, foretar Seland og Andersen (2020) en ny undersøkelse som argumenterer imot den svenske studiens opprinnelige funn. Gjennom deres analyse ser vi

at mye av den norske klubbungdommen består av den gruppen ungdommer som faller innenfor betegnelsen *kompetente jevnaldrende* (ibid).

Dersom vi tar hensyn til kompetente jevnaldrende som en betegnelse for de ungdommene som går så strukturerte fritidsaktiviteter, vil disse basert på Seland og Andersens (2020) studie fungere som en styrkende faktor for forebygging i ungdomsklubbene. Som nevnt vises deres studier at en stor andel av klubbungdommen også deltar på slike fritidsaktiviteter, og dermed være kompetente jevnaldrende. Dette kan dermed vise seg som en styrke og en bærende faktor for den forebyggende hensikten til ungdoms- og fritidsklubbene (Seland & Andersen, 2020, s. 11). Det er selvsagt ikke kun ungdommer som går på andre fritidsaktiviteter på klubbene, men da disse kan i seg selv fungere forebyggende for utsatt ungdom vil dette naturligvis styrke klubbens betydning for utsatt ungdom. Det skal drøftes mer om kritikk mot klubben som forebyggende arena, men dette kan fort ses på som et motargument til denne kritikken. Slik som den svenske studien viste til at mangelen på kompetente jevnaldrende svekket klubbens forebyggende effekt, vil denne nye studien som viser til en stor andel av *kompetente jevnaldrende* i ungdomsklubbene kunne styrke den forebyggende effekten.

5.2.2 Pedagogisk faglighet på klubben

Både Seland og Andersen (2020) og Shultz (2022) tar for seg viktigheten av pedagogisk faglighet på fritids- og ungdomsklubbene. Det forklares hvordan gode klubbansatte er viktig for den forebyggende effekten til klubbene, slik vi har drøftet hvordan kompetente jevnaldrende er en avgjørende faktor for den forebyggende effekten i klubben, vil også klubbansatte ha en stor betydning (Seland & Andersen, 2020, s. 10). Det avhenger av hvorvidt de ansatte på klubben klarer å danne et trygt og mestringsfremmende miljø blant ungdommene, som også vil avhenge av deres relasjonskompetanse. Den teoretiske referanserammen vi finner i Shultz (2022) baserer seg mye på miljøarbeiderens evne til å skape et miljø hvor ungdommene står i fokus. På den ene siden kan de klubbansatte her være en utrolig sterk beskyttelsesfaktor for ungdommene som bidrar til bedret selvbilde og egenverd hos ungdommene. Ved å være trygge og oppmerksomme, og se ungdommen når de ikke selv føler at noen ser dem, kan virkelig bære relasjonen. Her har de klubbansatte en gylden mulighet til å gjøre en forskjell. Og dermed vi ser dette fra den andre siden kan dårlig og ustrukturert klubbarbeid ha rake motsatt effekt.

Den pedagogiske fagligheten på en klubb kan være avgjørende for om klubben klarer å fungere forebyggende. Pedagogisk faglighet stiller et krav til de ansatte for å best mulig arbeide med ungdommene, og gjøre klubben til en arena hvor ungdommene kan føle seg trygge og sett. For å komme i en posisjon hvor klubben forebygger må man komme i en posisjon hvor ungdommene føler seg trygge til å ta kontakt, og trygge til å være seg selv. En ungdomspedagogisk faglig person forstår de utfordringene ungdommene står ovenfor, og bruker dette i relasjonsbyggingen. På samme måte som det trengs faglige personer på skolen, menes det her at en slik form for faglighet også kreves i ungdomsklubbene. I arbeid med barn og ungdom er det viktig å vite hvordan man skal tilnærme seg dem og bygge trygge og stabile relasjoner slik at man best kan bidra til positiv utvikling. En pedagogisk faglig person vil kunne bygge slike relasjoner med ungdommene og bidra til å gjøre ungdomsklubben til et trygt fristed som kan styrke ungdommenes mestringfølelse og videre selvbilde. Med et styrket selvbilde kan man se dette i lys av det forebyggende aspektet til den psykiske uhelsen, da dette var blant de syv helserettighetene nevnt i Ungdom og fritids (2021) klubbkamp.

I artikkelen til Schultz (2022) kritiseres den teoretiske referanserammen for pedagogisk faglighet da det mangler betraktelig kunnskap rundt dette. Dette gir den ungdomspedagogiske referanserammen en svakhet, mine funn viser til det samme. Det finnes svært lite forskning på ungdomspedagogikken som en særlig faglighet, og de fleste ungdomsklubber har heller ikke et faglig krav til deres ansatte. I alt arbeid med barn og unge skal prinsippet om barnets vektlegges over alt annet jf. Barnevernloven §1-3 om barnets beste. Her må vi stille oss kritiske til om det er barnets beste at det er en slik tydelig mangel på ungdomspedagogisk faglighet i ungdomsklubbene. Dersom klubbansatte ikke har den riktige kompetansen for å samtale og samhandle med ungdommene kan dette bidra som en risikofaktor for forebygging i klubbene.

Man kan undre seg over hvorfor det er blitt en slik aggressiv fremvekst av psykisk uhelse blant ungdommen i dag. Med hvordan hverdagen til barn og unge i dag styres av sosiale medier er det kanskje ikke så rart at den psykiske helsen blant unge har stagnert og blitt dårligere med årene. I en virtuell verden ser man mennesker ofte oppleves tøffere enn det de er i virkeligheten, og en arena hvor netttroll ikke trenger å se personen de kommer med hets til i øynene gir dem mye makt over mottakeren. Selv om det ikke er sosiale medier som står i fokus i denne oppgaven er det viktig å dra dette frem som et poeng i diskusjon om ungdomsklubbene kan virke forebyggende på den psykiske uhelsen blant unge. Med dette kan

det ses i lys av at ungdomsklubbene er en åpen og sosial arena hvor man må omgås andre mennesker og se dem i øynene. Dette er også en arena hvor klubbansatte skal følge med og med dette kunne slå ned på evt. mobbing eller hat i klubben. Her sirkler vi også tilbake til viktigheten av å ha kompetente klubbansatte som evner å se slik friksjon og løse den.

5.3 kritikk av ungdoms- og fritidsklubbene

Et kritisk spørsmål man må stille seg selv når man skal argumentere for om ungdoms- og fritidsklubber fungerer som en forebyggende arena for utsatt ungdom er hva som skjer når man skaper et samlepunkt for flere ungdommer som står i fare for å havne på feil kjørv av samfunnet? Det vi har sett på er ungdommer som har erfaring med rus, har vært utsatt for vold eller mobbing, har svake familierelasjoner eller på andre måter kan regnes som utsatt ungdom, ofte samler seg på fritidsklubbene (Seland & Andersen, 2020, s. 20). Å sette sammen en gjeng med ungdom som allerede står i fare for å falle utenfor i samfunnet, med andre i samme båt, kan fort være det som endelig får denne båten til å velte. I kombinasjon av å komme fra en familie med lavere sosioøkonomisk status, eller svake relasjoner til foresatte, kan klubben som et samlingspunkt nesten fungere som rekruttering. Sett på det slik, en ungdom som kommer fra en familie med dårlig råd, kan lete etter måter å forsørge familien på og dermed falle for fristelsen av å starte å f.eks. selge rusmidler dersom vedkommende møter på de rette (feil) folkene. Eller en ungdom som har dårlige familierelasjoner kan ønske å finne en erstatningsfamilie, og dermed finne dette i andre gjerne eldre ungdommer som ikke nødvendigvis vil være av den beste innflytelsen.

Sett på denne kritikken i lys av fremveksten av dårlig psykisk helse hos ungdom, kan man også se dette som kritikk for helsefremmende arbeid i klubben. Det kan tenkes at et samlepunkt av flere som strever psykisk også kan være hemmende på den måten at ungdommene kan fostre mer problemer hos den andre. Med en samling av mennesker som sliter vil en ukonstruert møteplass kunne fungere som en risikofaktor. På den andre siden kan man her trekke inn de *kompetente jevnaldrende* som utgjør en stor andel av klubbungdommen (Seland & Andersen, 2020, s. 19), som her kan brukes til å argumentere i mot denne kritikken. Dersom kritikken av ungdomsklubben som forebyggende arena baserer seg i all hovedsak rundt at klubben blir et samlingspunkt for ungdomskriminalitet, vil det at store deler av ungdommer som går på klubb er kompetente jevnaldrende være et motstridende argument. Kritikken er at klubben tiltrekker seg ungdom som har falt utenfor eller er på vei til å falle

utenfor samfunnet og kan fungere som et samlingspunkt for problematferd blant ungdommene. Dersom studiene hadde vist oss at klubbungdommen hovedsakelig var utsatt ungdom som var tilbøyelig til å havne innenfor et kriminelt miljø, ville kritikken kunne briste den forebyggende hensikten til klubben. Det vi nå har sett er at klubben faktisk er bestående av en stor del ungdom som kan brukes som en styrke for forebygging av utsatt ungdom.

Annen kritikk av ungdomsklubbene som en forebyggende arena kan ses i lys av det som ble kort presentert i kapittelet om ungdomspedagogisk faglighet. Her ses det på den faglige kompetansen, men også personlig egnethet. I studiene til Eriksen og Seland (2021) har det gjennom intervju med en av klubbungdommene kommet frem at til tross for at klubben har fungert som et trygt sted, skjer det et skifte når det begynner å komme nye ungdommer. Det skjer et skille mellom de som går dit fast, og de som er nye og utenforstående (s.181). Det argumenteres her for viktigheten av gode klubbansatte som evner å se slik friksjon, og kan bidra til å lette på trykket.

Da ungdomsklubbene skal være åpent for alle, og et lavterskel tilbud (Eriksen & Seland, 2021, s. 181) åpner dette også for at hvem som helst kan møte. Altså tanken om at alle er velkomne er god og bidrar til å gjøre klubben forebyggende og en arena hvor det er plass til alle. Motargumentet her er at når hvem som helst kan komme, kan dette også bety ungdommer som ikke bidrar til å gjøre klubben trygg og mestringsfremmende. På bakgrunn av dette trekkes det frem viktigheten av gode og trygge klubbansatte, helst med ungdomspedagogisk faglighet. For å kunne opprettholde sin forebyggende effekt, må fritids- og ungdomsklubber bestå av klubbansatte med ungdomspedagogisk faglighet som kan bidra til å gjøre klubben trygg for alle. De må kunne evne å stå i vanskelige situasjoner, være årvåkne, ha empati og relasjonskompetanse. Tanken om at klubben skal være forebyggende er dermed avhengig av disse trygge og gode klubbansatte som evner å skape et fristed for ungdommene som deltar.

5.4 Egen forforståelse og selvkritikk

Avslutningsvis ønsker jeg å presentere egen forforståelse og selvkritikk på bakgrunn av det som nå er blitt drøftet. Da jeg fra før av jobber på ungdomsklubb hadde jeg automatisk en egen bias om klubben som en forebyggende arena. Dette satte i gang min interesse for temaet,

og preget oppgaven gjennomgående. Jeg ønsket å forske på ungdomsklubber som forebyggende arena fordi jeg fra før mener at de er det.

Gjennom teksten har jeg kommet frem til funn som støtter påstanden min, men også viktig kritikk som må tas i betraktning for konklusjonen. Min forforståelse var altså at klubben enda fungerer som en forebyggende arena, selv for den nye ungdomsproblematikken vi står ovenfor i dag. Til tross for at jeg har kommet med motargument til påstanden, har jeg også kommet med motargument til motargumentet. Da kritikken som ble fremstilt bl.a. var at klubben ble et samlingspunkt for ungdomskriminalitet, ble det dratt inn kompetente jevnaldrende for å igjen understøtte min forforståelse. Gjennomgående i teksten har det blitt undersøkt og drøftet hovedsakelig for ungdomsklubber som en forebyggende arena, men det er viktig å stille seg kritisk til all forskning. Dersom min påstand var at fritidsklubbene ikke lengre har sin forebyggende funksjon, kan det godt hende jeg hadde kommet frem til andre forskningsartikler og andre funn.

6.0 Avslutning

I denne oppgaven har jeg undersøkt, forsket og reflektert over hvordan ungdomsklubben fortsatt fungerer forebyggende med fremveksten av den nye ungdomsproblematikken rundt psykisk uhelse. Slik det er presentert i oppgaven konkluderes det at ungdomsklubbene enda kan oppfylle dens forebyggende effekt på utsatt ungdom, men dette med forbehold. Jeg har reflektert kritisk over hva som kan bære og hva som kan breste ungdomsklubbenes hensikt, og kommet frem til hva som fremmer og hva som hemmer forebyggingen.

Det vises at et lavterskel fritidstilbud gir ungdommene et trygt sted å være, og for utsatt ungdom en plass å rømme til når livet ellers utfordrer. Ungdomsklubbene med sin opprinnelige hensikt om å forebygge den voksende ungdomskriminaliteten på 1950-tallet, har møtt på kritikk og utfordringer for å opprettholde denne forebyggende effekten. Blant annet grunnet den nyere fremveksten av ungdomsproblematikk i form av ensomhet, depresjon, angst og andre psykiske helseutfordringer. Klubbene har måttet redefinere seg selv slik at de holder seg relevante for dagens ungdomsproblematikk, slik at de fortsatt kan drive på med forebyggende arbeid. Viktig for dette arbeidet er gode og trygge klubbansatte som løfter klubbene opp, med ungdomspedagogisk faglighet og personlig egnethet.

Klubbungdommen har også stor betydning for om klubben i dag fungerer forebyggende, da mye kritikk har vært at fritids- og ungdomsklubber er blitt et samlepunkt for ungdomskriminaliteten. Med en stor andel av klubbungdommen bestående av utsatt ungdom som står i fare for å havne på feil spor, er det viktig med en variert klubbungdom. Vi har sett gjennom funn i forskningsartiklene at klubbungdommen i dag ikke lengre eksplisitt er utsatt ungdom eller ungdom med ulik utagerende atferd, men også mange som ellers driver på med andre mer strukturerte fritidsaktiviteter som krever disiplin, lagarbeid og kommunikasjon. Dette fungerer som en styrke til klubbvirksomheten og bidrar i det forebyggende arbeidet.

Forskningsartiklene har samlet vist at det kreves mer forskning på ungdoms- og fritidsklubbers betydning, spesielt for utsatt ungdom. Likevel har jeg gjennom oppgaven ønsket å vise hvor viktige fritidsklubber kan være, og gjerne gjennom mer forskning på emnet kan man styrke betydningen av ungdomsklubbene som forebyggende arena for utsatt ungdom. Da fritids- og ungdomsklubbens betydning for utsatt ungdom stadig er under utvikling sammen med fremveksten av psykisk uhelse som aktuell ungdomsproblematikk ønsker jeg å sette spesielt søkelys på videre forskning av temaet. Nyere forskning vil gjerne også kunne belyse hva som ble effekten da korona pandemien kom, og slike fritidstilbud måtte stenge for lengre perioder. Gjerne da kunne man fått en enda bredere forståelse av hvor viktig klubbvirksomheten er, og om den forebyggende effekten fortsatt står i dag.

7.0 Litteraturliste

***selvvalgt pensum**

Bang, L., Hartz, I., Furu, K., Odsbu, I., Handal, M., & Torgersen, L. (2023). *Psykiske plager og lidelser hos barn og unge*. Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/nettpub/hin/psykisk-helse/psykisk-helse-hos-barn-og-unge/>

Bredesen, M., & Schmidt, I. (2017). *Ungdom og fritids medvirkningshåndbok* *148 sider Ungdom og fritid. <https://www.ungdomogfritid.no/wp-content/uploads/Medvirkningsh%C3%A5ndbok-WEB.pdf>

Bunkholdt, V., & Kvaran, I. (2021). *Kunnskap og kompetanse i barnevernsarbeid* (2. utg.). Gyldendal.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999920155002402202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Gyldendal. *248 sider

Eriksen, I. M., & Seland, I. (2021). Conceptualizing Well-being in Youth: The Potential of Youth Clubs. *YOUNG*, 29(2), 16. <https://doi.org/10.1177/1103308820937571>

Grønseth, R., & Jerpseth, H. (2019). *Bacheloroppgaven i sykepleie: Praktiske råd i skriveprosessen* (1. utg.). Fagbokforlaget. *124 sider

Helland, H., & Øia, T. (2000). *Forebyggende ungdomsarbeid*. Fagbokforlaget. *10 sider

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990002202304702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Jacobsen, H. (2000). *Ungdomsarbeideren: Om kultur og metode i fritidsklubber*.

Kommuneforlaget. *50 sider

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999909616724702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Lillevik, O. G., & Landmark, B. (2020). *Miljøterapi i barnevernsinstitusjoner: Juridiske, teoretiske og praktiske perspektiver* (Ø. Stokvold, Red.; 1. utg.). Fagbokforlaget.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999920098287302202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Røkenes, O. H., & Hanssen, P.-H. (2012). *Bære eller bryte: Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker* (3. utg.). Fagbokforlaget.

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991203714804702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Schultz, C. (2022). Nødvendigheden af en teoretisk referenceramme for ungdomspædagogisk faglighed. *Forskning i Pædagogers Profession og Uddannelse*, 6(2), Art. 2.

<https://doi.org/10.7146/fppu.v6i2.134272>

Seland, I., & Andersen, P. L. (2020). Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 1(1), 6–26.

<https://doi.org/10.18261/issn.2535-8162-2020-01-02>

Støren, I. (2013). *Bare søk!: Praktisk veiledning i å gjennomføre litteraturstudie* (2. utg.).

Cappelen Damm. *71 sider

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:991330935654702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Säfvenbom, R. (Red.). (2005). *Fritid og aktiviteter i moderne oppvekst: Grunnbok i aktivitetsfag*. Universitetsforlaget. *14 sider

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:990411174684702202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)

Thidemann, I.-J. (2019). *Bacheloroppgaven for sykepleierstudenter: Den lille motivasjonsboken i akademisk oppgaveskriving* (2. utg.). Universitetsforlaget. *128 sider

[https://www.nb.no/search?q=oaiid:"oai:nb.bibsys.no:999920016191102202"&mediatype=bøker](https://www.nb.no/search?q=oaiid:)